

STICHTING NATUURMONUMENT DE BEER

Beheersplan voor het natuurreservaat "DE KWADE HOEK"

Ligging: Gemeente ~~Om~~Goedereede (Goeree-Overflakkee)

Topografische kaart 1: 25000, 37C en 36 H+G.

Aan de monding van het voormalige Haringvliet, direct buiten de spuilsuizen.

Oppervlakte:

ca. 350 ha.

Karakteristiek:

Na de voltooiing van de Deltawerken zal de Kwade Hoek één van de laatste zogenaamde Groene Stranden blijven die regelmatig ~~en~~ bij hoge vloed overstromd zal worden door het water van de Noordzee. In tegenstelling tot de situatie van voor november 1970 zal het water nu niet of nauwelijks vermengd zijn met het zoete rivierwater. Het groene strand gaat naar het zuidwesten en het westen over in het duingebied van respectievelijk de jonge zeeduinen en de veel oudere en ontkalkte Oostduinen (waterleiding- of O^ostduinen). Deze gecompliceerde overgang is rijk aan gradientsituaties zoals zout-zoet, droog-nat, kalkrijk-kalkarm, schaduw-licht en hoog-laag. Dit op zichzelf vrij gecompliceerde duingebied strekt zich uit als een lange smalle tong in westelijke richting, geleidelijk oplopend en versmallend. In het noorden grenst deze tong aan de smalle zeereep en het strand. Aan de zuidkant wordt het begrensd door de reeds gehoemde waterleidingduinen.

Toegang:

Buiten de broedtijd vrij voor leden van de Stichting. Niet-leden kopen ^{kwarten} bij de opzichter. In de broedtijd (1 april - 15 juli) alleen toegankelijk onder leiding van de opzichter.

Ambtenaren van de Rijkswaterstaat en de Dienst der Domeinen hebben vrij toegang tot het gebied. Bij mondelinge afspraak wordt de opzichter meestal wel verwittigd.

Personen met een wetenschappelijke vergunning, hen uitgereikt door het bestuur of door de natuur-wetenschappelijke medewerker hebben eveneens vrij toegang.

Tenslotte hebben personen die, krachtens een vergunning, aan hen uitgereikt door de H.I.D. van de Rijkswaterstaat op aanbeveling van het hoofd van de dienstkring Middelhamnis, toegang hebben tot de Rijksduinen, eveneens vrij toegang. Een lijst van deze personen berust bij de nat.wet, medewerker.

Verpachtingen:

Een deel van het Groene Strand is verpacht aan de heer J. Breen te Goedereede. Deze heeft weer onderverpacht aan een melkveehouder te Goedereede.

Deze schaaft in. Het aantal stuks melkvee is vastgesteld door het Bestuur van de Stichting in overleg met een natuurwetenschappelijke adviescommissie en de pachter, in verband met de botanische waarde van het Groene Strand.

De jacht is niet verpacht. Wel wordt door de betrokken kantonier van de R.W.S. en de opzichter van de Stichting controle uitgeoefend op de stand van de konijnen.

Toezicht:

Het toezicht op het reservaat wordt uitgeoefend door een opzichter, in dienst van de Stichting. Twee dagen in de week werkt deze echter op het Waterleidingbedrijf omdat het Bestuur van de Stichting meent dat het toezicht op het reservaat minder dan volledige opzichterstijd vraagt.

Recreatie:

Volgens het voorlopige bestemmingsplan voor Goedereede ligt de Kwade Hoek buiten de recreatiecentra, met inbegrip van de kampeerterreinen.

In de zomer blijkt het strand voor de Kwade Hoek toch wel in trek te zijn bij gemiddeld enkele tientallen mensen die gebruik maken van de toegang bij het

Recreatie(vervolg)

Plaatje. Het publiek komt dan praktisch bijna niet buiten het pad regelrecht naar het strand. De oversteek bij de waterleidingduinen wordt op zomerse dagen door enkele honderden mensen benut, die zich op het strand links en rechts van de toegang verspreiden over een afstand van enkele honderden meters. Gebruik van de duinen vindt weinig plaats. Alleen bij winderig en/of guur weer worden de (verboden) duinen ook gebruikt door het publiek. Het, in de broedtijd, afgesloten strand wordt incidenteel betreden. De lage duintjes tegenover het Plaatje worden ook bij goed weer regelmatig gebruikt door zónminnaars.

Over het algemeen kan het strand, ook bij goed strandweer, stil genoemd worden.

Buiten het badseizoen vindt in het gebied rustige wandelrecreatie plaats. Zelden wordt hiervan last ondervonden.

In de nazomer worden veel bramen geplukt. Ook dit levert weinig of geen hinder op.

Het bezoek aan de vogelbroedkolonie o.l.v. de opzichter is populair onder de badgasten. Elk jaar nemen wel 1000 tot 1500 mensen deel aan deze excursies.

De laatste jaren nemen ook steeds meer schoolklassen, speciaal van het eiland, deel aan excursies, in het kader van het biologie-onderwijs op basis- en Mavo-scholen.

De organisatie van deze excursies behoeft verbetering, zowel wat de frequentie betreft als wat het aantal deelnemers. Ook de regelmaat moet vergroot worden. Over het algemeen is het publiek tevreden over de leiding.

Zeer gezocht is het oostelijk strand van de Kwade Hoek bij zeevissers.

Zij vissen vooral op Kabeljauw die op enkele plaatsen dicht onder de kust komt. Na overleg met enkel sportvissersverenigingen op het eiland is een regeling getroffen voor de toegang via het Plaatje. Dit is voor de leden van deze verenigingen een goede oplossing gebleken. Niet leden sportvissers maken nog wel gebruik van de oversteek bij de Melkweg.

Teveel personen blijken in het bezit te zijn van een sleutel voor het hek dat in het oosten en westen toegang geeft tot de Inspectieweg. Overleg met de Rijkswaterstaat, Dienstkring Middelharnis heeft nog niet geleid tot een verbetering van de situatie.

Wetenschappelijk Onderzoek:

De ligging van de Kwade Hoek, ook na de voltooiing van de Deltawerken, heeft tot gevolg dat het gebied in de belangstelling staat van Instituten, belast met natuurwetenschappelijk onderzoek.

Het Delta-Instituut te Yerseke heeft sinds enkel jaren een netwerk van waterstandsbuizen over het reservaat liggen. De opzichter heeft een belangrijk aandeel bij de metingen die regelmatig moeten plaatsvinden. Sinds 1970 worden ook Permanente Kwadraten (P.Q.) in enkele tientallen aangelegd.

Het Rijks Instituut voor Natuurbeheer te Leersum doet een langlopend onderzoek aan de Grote Sterns.

De afdeling Botanie van de Rijks Universiteit van Utrecht, subfaculteit der biologie houdt sinds twee jaar een blokonderzoek voor enkele tientallen insti-
tutenstudenten, waarbij uitvoerig verslag wordt uitgebracht.

De Stichting onderhoudt via zijn nat. wet, medewerker goede contacten met de Universiteit van Nijmegen, Groningen en Amsterdam (V.U.) en de T. H. in Delft, waarbij medewerking wordt verleend aan wetenschappelijk onderzoek. Aan 7 amateurs is een doorlopende toegangsvergunning uitgereikt. Deze personen verrichten waardevol onderzoek aan avifauna, flora en entomofauna. Van de resultaten van hun onderzoek wordt regelmatig verslag uitgebracht.

Medewerkers van het Vogeltrekstation in Arnhem doen regelmatig ringonderzoek op de Kwade Hoek. Van terugmeldingen wordt aan de Stichting verslag uitgebracht. Het zogenaamde Bestuursgedeelte aan de opzichterswoning is bedoeld om aan wetenschappelijke onderzoekers onderdak te bieden tegen een vastgesteld bedrag per etmaal. Verzoeken om hiervan gebruik te mogen maken worden gewoonlijk door- gestuurd aan de nat. wet. medewerker. Dit gebeurt tot nu toe weinig frekwent.

Overig:

Het waterleidingbedrijf onttrekt in toenemende mate water aan de aangrenzende Oost- en Middelduinen.

Over een eventuele daling van de grondwaterstand in "De Kwade Hoek" is niets bekend. Ook een mogelijke opvulling van eventueel weggezogen zoet water naar de Oost- en Middelduinen door zout zeewater is niet bewezen. Mogelijk kan het Delta-Instituut in Yerseke hierover t.z.t. nadere inlichtingen verstrekken.

De toename van de frekwentie van zogenaamde "Hoge Vloeden" door de afsluiting van het Haringvliet is nog niet bewezen, doch dit wordt niet onmogelijk geacht. Bedoeld wordt dat het Groene Strand vaker dan vroeger met hoog water en harde westenwind wordt overspoeld.

Op verzoek van de Dienst Waterhuishouding van de Deltadienst der Rijkswaterstaat verleent de heer Vlietland tegen betaling en met toestemming van de nat. wet. medewerker medewerking aan een onderzoek naar de veranderingen van de chemische en physische eigenschappen van het water direkt voor de kust.

De houding van de autochtone bevolking langs de Oostdijkseweg en op Goedereede-Haven ten opzichte van het reservaat en de opzichter is moeilijk voor het beheer. Volkomen begrijpelijk, maar niet juist zien zij het gebied als vrij toegankelijk. Met afsluiting en bewaking hebben zij weinig op. Met de tijd zal deze houding veranderen, enerzijds door een toenemend milieubesef onder de plaatselijke bevolking in Goedereede-avenhoofd, anderzijds door een verandering van de bevolking van de huizen langs de Oostdijkseweg. In toenemende mate worden deze huisjes betrokken door allochtonen die hun werk in de randstad hebben.

De geruchten over de aanleg van een vliegveld langs de kust van Goeree, speciaal in de landelijke dagbladen, zijn te vaag en te theoretisch om ze te betrekken in dit beheersplan.

De houding van het Gemeentebestuur t.o.v. de status van dit reservaat is niet goed peilbaar. Enerzijds is er een zekere welwillendheid anderzijds een behoefte aan recreatiestanden, waar het strand voor de Kwade Hoek en het duingebied van het reservaat uitermate geschikt voor zou zijn. Mogelijk kan de toekomst een meer duidelijker houding te zien geven. Wel is voor het Streekplan en het gemeentelijk bestemmingsplan aan de Kwade Hoek de status natuurgebied gegeven.

BEHEERSPLAN VOOR DE KWADE HOEK

Opgesteld door J. G. Sennef, biol. drs., tot 1 augustus 1971
natuurwetenschappelijk medewerker van de Stichting "De Beer"

Uitgangspunten:

- A. Na voltooiing van de Deltawerken zal de Kwade Hoek één van de drie nog resterende buitendijkse gebieden in Zuidwest-Nederland zijn.
- B. Het toekomstig beheer moet gericht zijn op het instandhouden van de ruimtelijke diversiteit door middel van gradiënten van velerlei aard die, waar zij aanwezig zijn gehandhaafd moeten worden en waar zij gemaakt kunnen worden gecreëerd dienen te worden.
- C. Met de openstelling van de weg over de Haringvlietsluizen zal de recreatieve druk op de kop van het eiland Goeree-Overflakkee verveelvoudigen. Deze druk dient voor de Kwade Hoek beperkt en gereguleerd te worden.

Voor de praktijk is het zinvol de Kwade Hoek te verdelen in drie, gemakkelijk van elkaar te onderscheiden gebieden.

- 1 Het Groene Strand in het oosten
- 2 Het overgangsgebied tussen het Groene Strand en de duinen en de zee dat in een grote boog om het Groene Strand ligt
- 3. De Duinen en de zeereep in het westen.

1.

HET GROENE STRAND

Betekenis: Botanisch van grote waarde i.v.m de zoutwatervegetatie en de aanzet tot de overgang naar de achterliggende duinen.
Avifaunistisch van waarde als weidevogelbroedgebied en pleistergebied voor Grauwe en Brandganzen in de winter en het najaar.

Beheer: Van actief beheer kan niet gesproken worden omdat de belangrijkste milieufactor het zoute water is dat bij frekwent optredende hoge vloed en het gehele Groene Strand overspoelt. Dit is primair bepalend voor de vegetatie.

S_cundair van belang is de beweiding. Deze kan geregeld worden.

O De onderpachter beweidt volgens advies van een natuurwetenschappelijke adviescommissie. De beweiding vindt plaats in twee fasen. Het oostelijke deel eerst, na half juli het westelijke deel. In de richting van de zee is het Groene Strand afgesloten door een puntdraadheining. De plaats hiervan kan wisselen. Overleg hierover vindt plaats via de natuurwetenschappelijk medewerker.

O Het melken van het vee gebeurt aan het eind van de toegangsweg naar het Groene Strand. Normaliter wordt het Groene Strand alleen betreden door de (geregistreerde)-eigenaars-boeren tijdens het melken en bij eventueel bezoek van de veearts tijdens het inscharen of bij andere incidentele gebeurtenissen.

X Bij het inscharen is de opzichter aanwezig

X Het hek dat toegang geeft tot de weg naar het Groene Strand is gesloten. Een slot is niet mogelijk en onpraktisch. De boeren moeten zorg dragen voor het sluiten na toegang of vertrek.

X Stroperij op het Groene Strand en achterliggende duinen is niet zeldzaam. De opzichter dient hiervoor te waken in samenwerking met het plaatselijke korps Rijks-Politie. Vooral bij vriezende weer of sneeuwval is stroperij frekwent te constateren. Potentiele stropers zijn bekend op het bureau van de R.P. en bij de opzichter.

O = taak districtbeheer en ingepaden. - namen te differentieren.
X = taak opzichter

- X Over het Groene Strand ligt een net van waterstandsmeebuizen. Deze worden regelmatig gepeild door de opzichter. Zijn waarnemingen geeft hij door aan Yerseke (Delta Instituut). Met een minder grote frequentie komt een medewerker van het zelfde Instituut X monsters nemen. De opzichter assisteert hierbij. Dit vraagt enkele dagen per maand.
- O Over het gehele Groene Strand verspreid liggen enkele tientallen permanente Kwadraten. Eens per jaar worden deze geïnventariseerd door de afdeling Botanie van Yerseke. Medewerkers hebben hiervoor X toegang tot het Groene Strand na melding bij de Opzichter
- X Tijdens de broedtijd is het Groene Strand gesloten voor leden van de Stichting (1 april - 15 juli).
- X De Opzichter telt de broedvogels zowel kwalitatief als Kwantitatief In verband met het belang van het terrein is het noodzakelijk dat dit zorgvuldig en regelmatig gebeurt.
- X De broedsels dienen tegen rapen, verstoren en uithalen beschermd te worden.
- X De opzichter dient met de pachter overleg te plegen over de aanwezigheid van bijzondere broedgevallen zodat de mee-ingeschaarde paarden geen schade zullen kunnen aanrichten.
- X In de tweede helft van het broedseizoen begint de opzichter met rondleidingen. Alleen dan zal het publiek de gelegenheid krijgen de Kwade Hoek te betreden.
- O Voorkomen moet worden dat de opzichter meer dan 1x per dag het Groene Strand met het publiek betreedt. Zowel voor zijn werk als voor de rust op het strand is dat meer dan voldoende.
- O Instructie van een bindende kaart is noodzakelijk
- O Onderzoek van andere Instituten dan Yerseke moet vooraf worden aangevraagd bij de nat. wet. medewerker.
- X Deze geeft de verleende toestemming door aan de opzichter die waakt voor onregelmatigheden
- X In de praktijk is gebleken dat de Dienstkring Middelharnis van de Rijkswaterstaat en de Deltadienst weinig of geen werkzaamheden op het Groene Strand te verrichten hebben.
- X In voorkomende gevallen dient de Opzichter ~~ge~~ingelicht te worden door deze diensten.
- X Buiten het broedseizoen zal d.m.v. surveillance toezicht gehouden moeten worden op het vrij rondzwervende publiek. Leden moeten zich kunnen identificeren, niet-leden moeten in het bezit zijn van een dagkaart.
- X Met leden van de familie Breen, die vermoedelijk wel een nieuwe zomerwoning zullen laten bouwen achterin de duinen achter het Groene Strand zal een regeling getroffen moeten worden. De op- X zichtter zal er voor waken dat aan deze regeling de hand gehouden wordt.
- X Na overleg met de Rijkswaterstaat, Dienstkring Middelharnis zal de opzichter medewerking verlenen aan het opsporen en verdelgen van Konijnen. Stroperij zal bestreden moeten worden in samenwerking met de Rijkspolitie.
- X Wanneer de vangst voor sportwissers weer de moeite waard wordt zal het westelijk deel van het Groene Strand alleen maar door leden van de visverenigingen of door leden van de Stichting "De Beer" of door houders van dagkaarten betreden mogen worden. De op- X zichtter dient hierop toezicht te houden
- X In het najaar zal in samenwerking met het Rijks Instituut voor Natuurbeheer, afdeling Waterwildtellingen, op daarvoor aangewezen teldagen geteld moeten worden. De resultaten moeten worden ingevuld op de daarvoor bestemde formulieren. Daarnaast dient de directe meerdere van de opzichter een afschrift te krijgen X van dit formulier.

Samenvatting Beheersplan. Groene Strand

Het Groene Strand heeft botanische en avifaunistische waarde. Om dit te behouden zal de zee bij hoge vloed vrij toegang moeten houden tot het terrein. Daarnaast zal de beweiding op dezelfde wijze moeten blijven plaatsvinden als nu. Wanneer hieraan voldaan wordt is de waarde van het Groene Strand voorgoed gewaarborgd.

Wetenschappelijk onderzoek moet zoveel mogelijk kunnen plaatsvinden. Coördinatie hiervan, in verband met medewerking van de opzichter is noodzakelijk. De opzichter moet zorg dragen voor:

1. kennis van de inscharende boeren en de aantallen stuks vee,
2. toezien op het regelmatig verloop van beweiding en melken,
3. beperken en voorkomen van stroperij
4. medewerking aan waterstandsmetingen, ~~x5x~~ en monsternames,
5. kennis van activiteiten van de diensten van de RWS.
6. tellingen van broedvogels en waterwild,
7. verzorging van rondleidingen, hoogstens 1x per dag,
8. controle op de werkzaamheden van wetenschappelijke onderzoekers,
9. controle op de legitimaties van bezoekers, onderzoekers, vissers
10. overleg met alle bezoekers over de kansen op schade aan vegetatie en fauna.

De resultaten van elk onderzoek dienen een bijdrage te kunnen vormen voor een verbetering van het Beheersplan van de Kwade hoek. Geëist moet worden in alle toegangsbewijzen voor wetenschappelijk onderzoek dat van het onderzoek een verslag moet worden toegezonden aan ~~maxafdeling~~ nat. wet. medewerker of het Bestuur. Aan de hand hiervan moet het Beheersplan bijgesteld kunnen worden.

7

Beheersplan voor de KWADE HOEK

2. HET OVERGANGSGEBIED TUSSEN HET GROENE STRAND EN DE DUINEN EN DE ZEE

Betekenis: Dit deel van het reservaat is het rijkste aan gradiëntsituaties van allerlei aard. Deze zijn van nature aanwezig, d.w.z. ze liggen opgesloten in de geomorfologische structuur van dit landschap. De plantengroei, d.w.z. de vegetatie is rijk gedifferentieerd door de overgang van vele associaties in elkaar en naar elkaar. Ook de flora is in dit deel van de Kwade Hoek het rijkst. Het gebied vraagt de meeste zorg ~~met beheersoverwegingen~~ actief beheer. Beheersmaatregelen als maaien, betreding, afvoer van droog materiaal, kappen ~~zij~~ enz zijn hier het meest op hun plaats. Ook uit toeristisch oogpunt is dit deel van de Kwade Hoek het meest bezocht. De vele randzones ~~vragen evenveel~~ geven evenveel randwerkingen. die voor toeristische verplaatsingen aantrekkelijk zijn. Het publiek loopt graag langs grenzen. Van groot belang is dit deel van het reservaat ook uit avifaunistisch oogpunt. Zo ligt in het uiterste oosten van de lange reeks duintjes die het Groene Strand scheiden van het strand één van de drie Grote Stern kolonies van Nederland. Daarnaast vindt men in het struweel de struweelbroeders in grote aantallen, in de kleine weilandjes (Parnassiaweide) de weidevogels en in het overgangsgebied van duintjes naar strand de strand-duinbroeders. Plantengroei en vogelstand zijn dus rijk aanwezig. Het beheer dient hier op afgestemd te worden. De opzichter beschikt of behoort te beschikken over duidelijke, concrete richtlijnen over het te voeren beheer, zowel in algemene zin als voor het dagelijkse gebruik. Hierna zullen deze richtlijnen in de tekst opgenomen kunnen worden.

Beheer: In tegenstelling tot het Groene Strand moet bij dit gedeelte van de Kwade Hoek wel degelijk van een actief beheer gesproken worden. Wel dient een beperking te worden aangegeven. Het gaat slechts om 3 delen van dat deel. Dit zijn:

- a. de Parnassiaweide,
- b. de Duinvallei in het westen en
- c. de Vogelbroedkolonie.

- sub a : Eenmaal per jaar moet de Parnassiaweide gemaaid worden. Dit moet
X gebeuren in het vroege voorjaar tussen 15 maart en 10 april.
Het juiste moment is niet nauwkeurig vast te stellen, want dit hangt af van de klimatologische omstandigheden. Algemeen kan wel gesteld worden: "hoe eerder in bedoelde periode, hoe beter." Onder Parnassiaweide wordt verstaan de lage weidestreek ten westen van de wandelweg naar de duinen tot de rietkraag en ten oosten van dezelfde wandelweg binnen de puntdraadomheining. (zie kaart)
- X Er moet gemaaid worden met de (een) balkmaaier. De Stichting beschikt over een Agria-balkmotormaaier.
- X Het gemaaid materiaal moet met de hand bijeengeharkt worden op hopen die afgevoerd dienen te worden. In geen geval mag het maaisel ter plaatse verbrand worden. Het maaisel moet zo snel als kan afgevoerd worden, dus direct na het maaien.
- X Na het afvoeren mag de weide niet meer betreden worden anders dan met toestemming van de nat. wet. medewerker
- O Het maaien van de tweede snee verdient geen aanbeveling uit het oogpunt van de continuïteit.
- O Wel kan overwogen worden om uit natuurwetenschappelijk oogpunt een deel van de tweede wei te maaien. Dit zou dan eind september kunnen gebeuren, dus na de zaadval van de laatbloeiers. De tweede wei is het deel westelijk van de strandweg.
- ~~Ten aanzien van de begrenzing van de wei~~

Beheersplan voor de Kwade Hoek

Het OVERGANGSGEBIED ENZ! (vervolg)

Beheer:

sub.c : In geval dat dit geconstateerd wordt op grote schaal moet geen bestrijding, maar regulatie plaats vinden. Na overleg met de nat. wet. medewerker kunnen passende maatregelen genomen worden.

Predatie door vogels. Dit betreft bijna alleen Zilvermeeuwen. Maatregelen worden genomen in afhankelijkheid van de situatie. Niet zonder succes waren de genomen maatregelen in het Veerse Meer, dode adulte exemplaren zijn geschoten en in angsthoudingen in een boog om de kolonie gelegd. Volwassen levende exemplaren herkennen deze angstkramp houding van hun dode soortgenoten en zij worden voorzichtiger

X Zilvermeeuwen worden geschoten door de opzichter na overleg met de
O nat. wet. medewerker

Naast deze vormen van bewaking van de kolonie moet de opzichter ook zorg dargen voor de controle op de ontwikkeling van de kolonie.

X Tellingen van nesten, eieren, juvenielen, dode jongen enz moeten met grote regelmaat gebeuren. Deze arbeid moet tijdens de broedtijd veel tijd mogen kosten.

X Nog niet genoemd, maar wel van belang is de controle op de naleving van het verbod het strand te bezoeken ten oosten van de borden. Ook hieraan dient streng de hand gehouden te worden. Aparte vermelding verdient de familie Breen. Niemand van hen of van hun gasten mag de kolonie zonder toestemming van de opzichter bezoeken. Dit geldt ook voor de pachter en zijn inscahrders. Controle door de

X opzichter.

Overig beheer:

Hiervoor gelden de zelfde regels als genoemd in het deel over het Groene Strand.

X Bijzondere aandacht van de kant van de opzichter verdienen de volgende punten:

- a. het strandpubliek dat bij zomerse dagen naar het strand trekt vanaf het Plaatje mag slechts langs twee wegen gaan.
 1. vanaf het plaatje over het oostelijk deel van het Groene Strand naar de lage duinen via de onbeweide delen. In de lage duinen is een pad opengekapt. Het loopspoor is zichtbaar. Het publiek mag zich enigzins verspreiden maar komt uiteindelijk weer terecht in het opengekapte pad. Hierdoor ontstaat een betredingsgradiënt.
 2. vanaf het Plaatje over het eerste deel van de Inspectieweg, linksaf over de strandweg naar het strand. Deze weg is volledig afgezet. Alternatieven zijn er niet. Wel moet er gewaakt worden voor verspreiding van de badgasten in de lage duintjes, direkt achter het kunstduin. Vooral bij minder geschikt strandweer is dit een gewild verblijfsgebied. Gevaar voor verontrusting van nesten van de Kluut en de Strandplevier is reëel.
- b. vee dat via een kapot hek de Parnassiavallei of de weitjes tussen Groene Strand en Zeereep kan binnendringen. De opzichter draagt zorg voor controle op de staat van de draad die beide delen scheidt. Gevaar zit in te zware betreding.

X

Beheersplan voor de Kwade Hoek
HET OVERGANGSGEBIED ENZ. (vervolg)

xxxxx

Beheer:

X sub a : Ten aanzien van de begrenzing van het te maaien gedeelte kan gesteld worden dat dit een zaak is die aan de opzichter, belast met het maaien, overgelaten moet worden. Hierin zijn geen richtlijnen te geven, anders dan: "zorg dat de grens tussen gemaaid en ongemaaid lang is". Een vergelijking met de heer Korfmaker op Rozenburg is niet goed mogelijk, maar wel kan men zien hoe de inzichten van de opzichter een bijdrage kunnen leveren aan de rijkdom van het gebied.

X X sub b : Voor deze, pas twee jaar opengelegde, vallei geldt hetzelfde. Maaien tussen 15 maart en 10 april, direkte afvoer van het maaisel, overweging het voor tweede mal toepassen van het maaien overlaten aan de nat. wet. medewerker. Maai-grens in het betrokken gebied zo lang mogelijk maken (grillig).
O Als bijzonderheid voor dit gebied geldt dat de bodem nog sterk verrijkt is met dood hout. Waar mogelijk moet de opzichter dit hout afvoeren met het maaisel.

X sub c : De beheersactiviteiten om de vogelbroedkolonie zijn van verschillende aard.
O In de eerste plaats moeten de broedende vogels beschermd worden tegen predaties van mens en dier. Ongewenst bezoek van het publiek moet voorkomen worden. Om de kolonie moet in een wijde straal d.m.v. borden gewaarschuwd worden tegen ongeoorloofd betreden. De potentieele toegangswegen zijn het strand, de noordelijke oever van de kreek vanaf de melkplaats en het slikgebied in het oosten.
X Tijdens de broedtijd moet de opzichter deze wegen regelmatig controleren.. Overtredingen moeten worden bestraft met een p.v. Voortdurend moet de opzichter tijdens de broedtijd aan zijn taak in deze herinaerd worden.
O De vogelbroedkolonie mag alleen bezocht worden door de opzichter, de natuurwetenschappelijk medewerker, de ornitholoog van het R.I.N. en bij hoge uitzondering en uitsluitend met schriftelijke vergunning van het bestuur door andere onderzoekers.
X Het publiek heeft alleen toegang tot de kolonie o.l.v. de opzichter op de aangewezen dagen en uren (zie Groene Strand)
O De opzichter bezoekt de kolonie slechts langs één route, waarvan door niemand afgeweken mag worden. De opzichter moet ook hierin strenge instructies ontvangen. Voor het bezoek aan de kolonie moet het publiek nauwkeurig geïnstrueerd worden. Met strengheid dient de opzichter hieraan de hand te houden.
In een zo hoog mogelijk tempo moet het publiek door de kolonie geleid worden. Pas op het strand kan het publiek de gelegenheid krijgen de kolonie op haar gemak en op veilige afstand te bekijken.
De voorgeschreven route moet op ruime afstand blijven van de broedplaatsen van de Grote Sterns, maar mag wel door de Kokmeeuwenkolonie voeren (Zeer attractief)
O X De predatie van de zijde van dieren als ratten, wezels en vogels moet onderscheidelijk behandeld worden. Opzichter dient met de nat. wet. medewerker hierover in regelmatig contact te staan.
Predatie van ratten moet voorkomen worden met behulp van gif-eieren.
X De opzichter dient deze met grote zorgvuldigheid te plaatsen op de wegen van de ratten. Regelmatige controle is noodzakelijk.
Predatie van ~~ratten~~ ^{wezels} is nog niet vaak gesignaleerd

3. DE DUINEN EN DE ZEEREOP IN HET WESTEN

Betekenis: Dit deel van het reservaat is het minst interessant uit natuurwetenschappelijk oogpunt.

Het omvat de lange strook westelijk van de strandweg tot aan de de meest oostelijke toegangsweg naar het strand bij Ouddorp. Het is het meest breed in het oosten en het loopt geleidelijk uit in een zeer smalle strook in het westen. Tegelijkertijd loopt het gebied ook op. Het hoogste punt van het reservaat ligt in het westen (de opslag of waarnemingsbunker).

Over de volle lengte wordt het gebied doorsneden door een, uit de tweede wereldoorlog daterende, door de bezetter aangelegde, weg die bij de Dienstkring Middelharnis van de Rijkswaterstaat in onderhoud is. Deze weg volgt ook het oplopende maaiveld en zodoende ligt zij ook bij de reeds genoemde opslagbunker op het hoogste punt. Aan beide zijden wordt de weg voor openbaar verkeer afgesloten door een zwaar, met een hangslot afgesloten, hek.

In het oosten en in het midden grenst het reservaat aan de geologisch veel oudere Oost- en Midelduinen, die beter bekend staan als de waterleidingduinen.

Op één plaats is er een open verbinding tussen waterleidingduinen en zeeduinen. Een niet afgesloten hek vormt de scheiding. Badgasten en wandelaars maken veelvuldig gebruik van deze doorgang om het strand en/of de inspectieweg te kunnen bereiken. Deze regeling is, voorzover bekend, nooit vastgelegd.

De Rijkswaterstaat, dienstkring Middelharnis heeft relatief het meest bemoeienis met dit deel van het reservaat, dat eigenlijk ook al niet meer tot de eigenlijke Kwade Hoek = Groene Strand gerekend kan worden.

Onderhoud van de Inspectieweg, onderhoud van de zeewering, kappen van Duindoorns en verdere niet nader te omschrijven, zakelijke activiteiten vormen evenzovele, onvermijdelijke verstoringen in het terrein. In het verleden heeft dit ook regelmatig aanleiding gegeven tot misverstanden en conflicten tussen personeel van de dienstkring en de Stichting "De Beer".

Zeer recent is deze kwestie, overigens naar wederzijds genoegen doorgesproken door het hoofd van de Dienstkring en de natuurwetenschappelijke medewerker. De resultaten van dit gesprek zullen verwerkt worden in dit beheersplan.

De enige bedreiging van formaat is de ophoging van de binnenwaarts gelegen duinen die de grens vormen met de waterleidingduinen.

De directie van het waterleidingbedrijf en van de Provinciale Directie van Rijkswaterstaat zijn hierover ook al geruime tijd in onderhandeling. Een mislukken van deze onderhandelingen voor Rijkswaterstaat ~~is~~ zal tot gevolg hebben dat de vallei die de as vormt van onderhavig gebied zwaar wordt aangetast met zand. In het gunstigste geval zal de zuidwand van deze vallei op enkele punten moeten worden opgevuld. In dit overleg heeft de natuurwetenschappelijke medewerker zijn wensen aan de rijkswaterstaat al kenbaar gemaakt.

De natuurwetenschappelijke waarde van het gebied is het rijk uitgegroeide struweel van Duindoorn, W gedoorn, Meidoorn, Vlier Egelantier en Braam, waartussen kruiden en in de lagere delen veel riet. Volgens Westhoff en Den Held (1969) onder te brengen in de associatie: Duindoorn-Ligusterstruweel.

Beteknis:

(vervolg) Volgens een mondelinge mededeling van Westhoff (1966) mag dit struweel gezien worden als een mooi voorbeeld van een struweel van deze soort. In zoölogisch opzicht is het struweel interessant. Genoemde struiken bieden dekking en voedsel voor honderden zangers-broedvogels en in het najaar vormen de bessen van dezelfde struiken een welkome aanvulling voor het voedsel van de trekvogels die met duizenden dan dit gebied bezoeken. Wezel, Hermelijn, verschillende muizesoorten, hagedissen, Insekten en Schelpdieren zijn vrij goed vertegenwoordigd. In het gebied bevindt zich de zogenaamde studentenbunker, die sinds 1965 regelmatig onderdak heeft geboden aan studenten in de biologie of medewerkers van het Vogeltrekstation ~~Westerbos~~ in Arnhem. Gevreeds moet worden dat de reeks bunkers en andere verdedigingswerken waar deze bunker deel van uit maakt gesloopt moet worden.

Beheer:

- Kortweg kan gesteld worden dat aan het beheer weinig valt bij te dragen in aktieve zin.
- De onderhoudswerken van de Dienstkring Middelharnis zullen, voor zover zij nodig zijn in het deel ten westen van het waterleidingoverpad, niet gemeld hoeven te worden aan de opzichter. In het oostelijk deel zal de opzichter wel op de hoogte gesteld worden.
- X De Inspectieweg is ten westen van het waterleidingpad vrij toegankelijk voor wandelaars. Pietsters, Bromfiessers en auto's zullen worden geweerd. Borden van deze strekking staan aan beide zijden van het pad. Het Oostelijk deel van de Inspectieweg is niet vrij toegankelijk. Hiervoor geldt de normale toegangsregeling voor de terreinen van de Stichting "De Beer". Een bord van deze strekking is bij het overpad geplaatst. Een hek verhindert verder ook vrije en onbelemmerde toegang. De opzichter dient hierop toe te zien.
- X Het plukken van bramen in het najaar zal worden toegestaan aan leden. Zij zijn hiervoor niets schuldig.
- X In de broedtijd telt de opzichter de broedvogels zo nauwkeurig mogelijk. De werknemers van de Rijkswaterstaat worden zonodig op de hoogte gesteld van broedgevallen zodat daarmee rekening gehouden kan worden.
- X In het najaar wordt medewerking verleend aan het onderzoek naar de trek, zowel in kwantitatief als kwalitatief opzicht.
- X De opzichter houdt toezicht op het gebruik van de bunker.
- X De opzichter draagt zorg voor het afgesloten zijn van de hekken die de inspectieweg afgrendelen. In geval van konflikt met de Rijkswaterstaat wordt de natuurwetenschappelijk medewerker ingeschakeld die hiervoor contact opneemt met het hoofd van de Dienstkring.
- X O Zij, waarvan de opzichter redelijkerwijze kan aannemen, dat zij niets te maken hebben op de weg, maar klaarblijkelijk wel in staat zijn het hek te openen worden staande gehouden. In geval van argwaan wordt rapport opgemaakt. Zonodig p.v.
- X Verzoeken de bunker te mogen gebruiken worden gericht aan het Bestuur of aan de nat. wet. medewerker.
- O Bij gunstige beslissing wordt de opzichter op de hoogte gesteld. Deze draagt zorg voor de sleutel. Gebruik van gas is voor rekening van de ~~opzichter~~ gebruikers. Bij het vervangen van de fles(sen) wordt de opzichter ingeschakeld. Het water wordt verzorgd door de gebruikers van de bunker. Nieuw en vers water kan bij Vlietland gehaald worden. Gedurende het verblijf in de bunker kunnen de gasten beschikken over de sleutel van het hek. Bij vertrek wordt de sleutel weer afgegeven bij de opzichter of diens vertegenwoordiger.